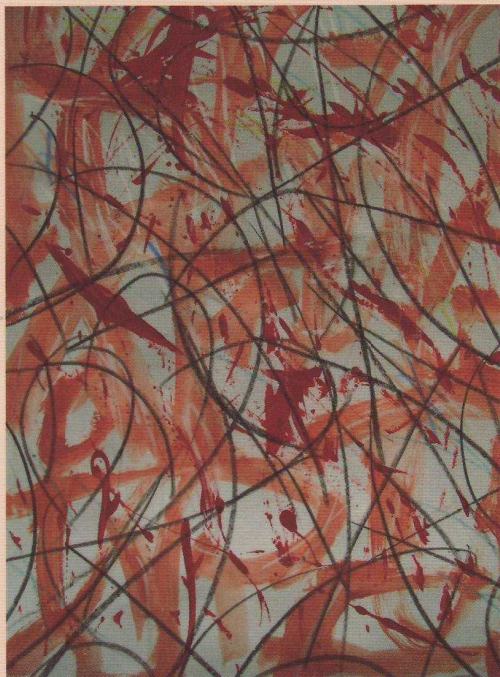

Xosé Otero Canto

OUTONO, MANCEBO CÉFIRO DE ÁS ERGUEITAS

2º PREMIO DA XXXV EDICIÓN DO CERTAME LITERARIO
DO CONCELLO DE VILALBA

ESPIRAL MAIOR
POESÍA

Xosé Otero Canto (Castro de Rei, Lugo, 1951) é catedrático de Lingua Castelá e Literatura e na actualidade exerce de profesor no I.E.S “Lucus Augusti” de Lugo. Como poeta obtivo, entre outros, o 1º Premio do Certame Literario Concello de Vilalba (2008), o 1º Premio do Certame Nacional de Poesía sobre o Nadal (2009) e o 1º Premio do Certame Literario “A Pipa” (2008).

Outono, mancebo céfiro de ás ergueitas obtivo, no ano 2009, o 2º Premio da XXXV Edición do Certame Literario do Concello de Vilalba.

Obra poética:

Salaíos da Chaira (2006)

Areias de prata e soños (2008)

Miño, río pai e amigo (2010)

OUTONO, MANCEBO CÉFIRO
DE ÁS ERGUEITAS
de Xosé Otero Canto
obtivo no ano 2009
o segundo Premio da XXXV Edición
do Certame Literario do Concello de Vilalba.
O Xurado estivo composto por
José María García-Leira Boado (presidente),
José Carlos Rodríguez Andina,
Dario Villanueva e Fidel Fernán,
actuando como secretario Xulio Xiz.

Xosé Otero Canto
OUTONO, MANCEBO CÉFIRO
DE ÁS ERGUEITAS

ESPIRAL MAIOR
2010

ESPIRAL MAIOR POESÍA

Dirección literaria MIGUEL ANXO FERNÁN VELLO

Ilustración da cuberta: Fidel Vidal

Deseño gráfico: MAM Deseño
Maquetación: Amparo Manteiga

Reservados todos os dereitos de reprodución:
nin a totalidade nin parte deste libro
poden reproducirse ou transmitirse por ningún
procedemento electrónico, mecánico ou fotográfico
sen permiso escrito da editorial.

© Xosé Otero Canto
© Edicións Espiral Maior, S. L.

EDICIÓN S ESPIRAL MAIOR, S. L.
Rúa da Democracia, 10 – Urbanización Mansosol
15174 – RUTIS – CULLEREDO (A Coruña)
Apartado de Correos 192 – 15080 A Coruña
Teléfono: 881 96 25 27 / Fax: 881 96 25 24
edicions@espiralmaior.com

I. S. B. N.: 978-84-92646-42-5
Depósito Legal: C-2440-2010

CULLEREDO – A CORUÑA – GALICIA – 2010

*Para Alfonso Blanco Torrado,
esculador de ventos chairegos
na pradeira alongada da poesía.*

ESPIRAL MAIOR POESÍA

CONVOCATORIA DO XURADO LINGÜÍSTICO

Para Alfonso Blanco Toranzo,
escritor de ventos e ríos,
na primeira edición da poesía.

Concedida por Xosé Otero Canto

Concedida por Xosé Otero Canto
Concedida por Xosé Otero Canto

Concedida por Xosé Otero Canto
Concedida por Xosé Otero Canto
Concedida por Xosé Otero Canto
Concedida por Xosé Otero Canto

Concedida por Xosé Otero Canto
Concedida por Xosé Otero Canto

CONVOCATORIA DO XURADO LINGÜÍSTICO
Das Letras Galegas 2014. Xosé Otero Canto
15171 - ALTO DO CASTELLO DA CROADA
Norte de Croacia 15171 - Alto do Castelo
Teléfono: 91 41 11 11 - Fax: 91 41 11 11
www.xogal.com

E. S. A. N. 8764-0246-024
Deposito Legal: B-1440-2014

ESPIRAL MAIOR POESÍA - GALICIA - 2014

LIMIAR

Tardei en saber de Xosé Otero Canto, pero a fé que desde que o coñezo non ten deixado de sorprendeme pola súa carga poética que como se levase acumulada anos e anos se desfoga en poemas e poemarios que ven a luz en fermosos libros, despois de pasar polas mans de xurados que os consideraron dignos de figurar en lugar destacado do panorama poético do comezo do século XXI.

Foi no verán de 2009 cando no xurado do Certame Literario do Concello de Vilalba apareceu un poemario presentado baixo o lema “No eido do silencio murmura-do”, titulado “Outono, mancebo céfiro de ás ergueitas”.

Ás veces, hai orixinais que traizoan o secreto dos certames e, cumprindo escrupulosamente o segredo das bases, despiden un aroma poético que evidencia a súa orixe. Tal comeza a ocorrer coa obra de Otero Canto: xa podemos identificala porque sabe a terra (Terra Chá), a río (o Miño e os seus afluentes), ou a vento, neste caso un céfiro, ese Céfiro deus do vento do oeste representado por un fermoso mozo con ás, ergueitas, amante e esposo de ninfas e deusas, mancebo en palabras de Otero, que derramaba flores ó seu paso, últimas flores do verán se acaso –quizais as Tollemereidas– xa que chega co que na nosa terra é o fermoso Outono.

CÉFIRO DE ÁS ERGUEITAS

Fíxome pensar Otero no seu aparentemente inocente céfiro que acariña con sorriso outonal os seus poemas e a nosa terra, e velaquí que non é tan etéreo o vencello que o

poeta establece entre o vento e a nosa Chaira xa que descubro que o equivalente a este grego Céfiro na mitoloxía romana non é outro que Favonio (de Favonius, favorable), vello coñecido dos chairegos desde que a el nos achegou o crego poeta José María Chao Ledo no seu inesquecible canto á volta da primavera:

O brando Favonio xa sopra na veiga,
O merlo asubía fervendo de amor;
A doce ruliña xa brua na chousa;
Xa atruxa nos soutos o cuco traidor.
O noso labrego sorrindo ademira
Os agros inmensos que veñen e van;
Os agros inmensos que chucha Favonio,
Os agros inmensos e as combas que fan.

E ata pode ser –ese vento do oeste, suave, lento– o que facía suspirar a Rosalía coidando poder usalo como etéreo transporte para volver á Terra:

Airiños, airiños, aires,
Airiños levaime a ela.

MÚSICA NO VENTO

Hai ventos para cada tempo e cada lugar. Hai ventos para “outonos de rezos e sons acompañados”, que acariñan “no eido do silencio murmurado”, que chaman “en arrollos apaxados con sedas de luz e crinas de cabalos”.

Estrutura Xosé Otero Canto este libro como un concerto poético outonal dividido en tres partes: unha inicial Fuga, seguida dunha Suite e rematada por unha Sonata.

FUGA

Falan as Fugas de contrapuntos –tema e contratema, suxeito e contrasuxeito–, aparecendo nesta un tema principal aloumiñado en doce lóstregos poéticos.

Na “exposición” –parte da Fuga onde o tema se modula en cada unha das voces– aparece o vento que “domina e acariña”, “chama”, “arromba”, “acanea”, “son grazas as súplicas e pregos de morte os rumores”, “escana as árbores”, “choquelea as lousas”, “alenta levidade”, “cobreguea besbellos”, “anaina millos”, “esborralla casas” e “enlouquece xentes”.

E desde aquí mestúranse a “sección media” e a “final” de toda Fuga, desenvolvendo as voces cada un dos temas, logrando fermosas descrições, vibrantes poemas ó vento que nos leva, e crónica social de actualidade que nos devolve supetamente á máis crúa realidade:

Acaneas ponlas e carrexas salaio
que renxen as árbores arrandeándose
ao son das carricantas axexantes do outono
e dos grilos agochados nas grileiras,
e das mulleres malladas que caladiñas senten
os golpes da incomprensión e da loucura
duns homes que din ter querenza,
e son abaneadas e vilipendiadas
polo aire do poder vestido de autoridade
e de negróns vermellos e malvas,
en silencios envoltos en grisallos
de labazadas en meixelas percutidas,
e tanxen as campás azoutadas dos ventos,
mortes sen respostas en palabras de vento,
en zunidos de carraxe,
en xenreira de rabia,
en furor dos demanchiños do inferno.

Pero non esquezamos que o abano de voces que o vento outonal nos ofrece, prisma dodecagonal que o transfigura e multiplica, é un ser vivo, protagonista esencial deste libro e da vida que ó fin ven ser:

Coma unha xostra de vento refoleado
esbandallando as vergas dos garelos
vestidos de verde albanel,
nas alturas cimbreadas
anasando as hebras e pandeando o trigo.

E teñamos presente tamén que nesta Fuga o vento non esquece a súa raíz, a terra que señora, a terra que disfruta e que lle doe, soñando quizais coa postreira sonata da emigración outonal.

Galicia das sete cidades vestidas
cun sete nas rachadelas da xente,
feito nas silveiras dos abandonos,
rasgando as amoras da emigración
na emerxencia dun vento que toca campás
de abandono,
na noite murchada
co vento dos silencios.

SUITE

Nas Suites, primitivas sonatas, brevísimos movementos musicais proporcionan imaxes rítmicas variadas. Esta suite das paisaxes de outono, presentada por Otero como apuntes para sonetos cos sonetos que os redondean, é un heptámero que nos fala de follas e de árbores, de casas “de carne e pedra”, de salitres e liques, de cabalos da néboa e casas de “muros borrallentos”, nas que

Está o picaporte igual que o outono,
de cor ocre enferruxado,
osmando un porvir amacelado
da Galiza de verdes prados,
de lingua auriluciente que perde os costumes,
o léxico e o fado.

Todo é presenza (nostalxia) outonal, de follaxe cansada, de “mudez dos corpos” e de “nudez da nada”, de árbores que “verten sangue en regueiros de follas”... preparándose para a sonata final.

Trátase dun “sono melancólico profundo” que “asolaga consciencias no sosego da atardecida”, na que

Choran os poucos toxos que se escaparon
/á mantenza dos prados
en orballos líquidos espiñando costumes:
de fornos sen roxar, de cortes sen estrar,
de cabalos sen toxo picado;
e non entenden o porqué do seu perseguir,
do seu vivir esgrevio e enfasiado.

SONATA (DA EMIGRACIÓN OUTONAL)

Fuga e Suite preparaban a Sonata. Otero busca a culminación poética coa Sonata dedicada á emigración outonal. Emigración que é morrer un pouco, vivisección social, infame fendedura entre dous mundos lonxanos:

Silencio, non hai ninguén nas agras;
marcharon todos á cidade entolecida.

.....

E nós aquí, en silencio,
E eles tremelando de medo
sen un rego onde plantar unhas fabas engurradas.

E os eidos abandonados
e as casas esborrallándose no azul do ceo.
ata cando?
Tempo e río.

Sonata da transición do outono ó inverno, pero tamén anuncio dunha segura primavera. Que pode chegar demasiado tarde. Ou pode representar un final lonxano e feliz.

Ve a luz agora este poemario en forma de libro, pola afortunada decisión do Concello vilalbés de editar os traballos premiados no seu Certame, para contribuír á difusión do premio e ó coñecemento das obras premiadas.

E o primeiro ano na xa longa traxectoria deste prestixioso Certame que as obras que o Xurado distingue reciben o espaldarazo definitivo da súa posta ó dispor do público gorentoso de poesía, nunha acción que resulta xeitosa para o Certame, para o concello convocante, e naturalmente para os premiados que obteñen así constancia plena do seu galardón e da calidade da súa creación.

Como quere Otero Canto, gloria sexa dada ó outono (mancebo céfiro) que nos proporciona (este libro é a proba)

Praceres de pombas, de panos, de cabelos,
presentindo na simboloxía do vento
a fala do noroeste coma un alento
de galegos en arroulos de sons sinxelos.

Amén.

XULIO XIZ

I

O VENTO: FUGA A DOCE VOCES

Por que me chamavas

no eido do silencio murmurado?

1

Por que me chamavas

em arrolos apaxados

con sedas de luz e crinas de cavalos?

2

3

4

5

Por que me chamavas

no eido do silencio murmurado?

1

Por que me chamavas

em arrolos apaxados

con sedas de luz e crinas de cavalos?

O VENTO

1

Por que me dominas
e acaríñas
no eido do silencio murmurado?

2

Por que me chamavas
em arrolos apaxados
con sedas de luz e crinas de cavalos?

3

Por que me arrombas
como as árbores dos cómaros
e as flores desfloradas
dos valados?

4

Por que acaneas
o sistro do mobiliario da terra
neste outono de rezos
e sons acompasados?

5

Por que son grazas as súplicas
e pregos de morte
os rumores
entre o borboriño das follas,
acochados?

6

Por que escanas as árbores,
as espigas e o millo
nun balbordo troupelado
de bulicio presentido?

7

Por que choqueleas as lousas,
arteiro vento,
descubridor de niños osmados
entre as silveiras e toxos
de frío desmaiados?

8

Por que a señardade sen vida,
na cidade sen vento,
alenta levidade
e suor de monotonía
velaíña e cansada?

9

Por que cobreguea besbellos,
o vento puro,
o vento enxebre nas herbas
da campía verdegada?

10

Por que esborrallas casas,
vento ousado,
baluarte de desgrazas
e de sons acompañados?

11

Por que tanxes liras,
desensilveiras amoras
e anainas millos
de follas pendurados?

12

Por que enlouqueces xentes
e fas que as realidades
deveñan
trastornadas?

*Por que me dominas
e acariñas
no eido do silencio murmurado?*

CON este pano de seda traspasado
e esta casca de pel aloumiñada,
con esa muselina incorpórea de ouca pendurada;
pasas, troita viscosa de vento,
luíndo formas de presentimentos
nun manantío de aire no relanzo dos días...
no mansío das horas...
no velaíño da brisa...
no cofar dos cabelos presentidos
en labros secos de beiramar apaixonados,
de borboriños de voces esquecidas
nas engueimadas árbores do outono
que abranguen soidades de tempos idos,
sen clamores, en degaros de praceres
no mornío dun céfiro presaxiado,
dun céfiro que marca compases de sol e auga,
de leite e mel na luz epidérmica
e sempre triste
da mañá extasiada no bule bule dos praceres.
Dorme apracible na Galiza calma.
Quedo de luz, quedo de silencio.
Quedo das horas.

*¿Por que me chamas
en arrolos apaxados
con sedas de luz e crinas de cabalos?*

POMBAS, no largacío da mañá, fluíndo
como pinceis na transparencia,
roubando formas acariñadas en sedas,
de cabalos de vento
coas crinas ao aire...
degolando.

Panos, nos adeuses das ondas, frouxeando
como follas de outono,
arrolando estampas siluetadas en aires
de moedas de árbore
coas ás ao vento...
degoirando.

Cabelos, na presenza da face, aloumiñando
como caricia de pícaro,
adondando caras amantiñas en sedas
de meiga vaidade
cos dedos ao mol...
atemperando.

Praceres de pombas, de panos, de cabelos,
presentindo na simboloxía do vento
a fala do noroeste coma un alento
de galegos en arroulos de sons sinxelos.